

OPERAN

LÄRARHANDLEDNING TILL
LÖFTET

INTRODUKTION

Lärarhandledningen är till för att du som lärare ska få verktyg till att samtala om operaföreställningen Löftet med dina elever. Att gå på en operaföreställning är både en individuell och kollektiv upplevelse.

Ni kommer att se operaföreställningen tillsammans och därmed ha delvis liknande upplevelser, men på vilket sätt ni tolkar verken beror också på era personliga erfarenheter och tidigare möten med scenkonst och den aktuella föreställningens tematik. När ni gör övningarna i lärarhandledningen så finns inte ett givet facit. Övningarna handlar om att resonera kring operaföreställningens olika delar och diskutera era upplevelser.

Betrakta materialet som inspiration. Välj ut de övningar du anser är intressanta och kombinera dem så de blir relevanta för din klass. Vissa övningar kan behöva göras mer komplexa så att eleverna blir mer utmanade medan andra övningar kanske måste förenklas. Flera av övningarna går säkerligen också att kombinera med projekt och uppgifter som ni redan har i undervisningen, utnyttja det. Du som lärare känner dina elever och er utbildning bäst och vet ert behov av efterarbete.

INNAN NI SER OPERA- FÖRESTÄLLNINGEN

Eleverna behöver inte förbereda sig på något särskilt sätt innan ni ser Löftet. Men, eleverna, så som vuxna, kan få en berikad upplevelse genom att få information om vad de ska se när de tar del av en kulturupplevelse.

Berätta för eleverna det du vet, exempelvis övergripande om verkets tema. Förslagsvis kan ni titta på Operans webbplats och den informationen som finns där. Eller kontakta skolforestallning@operan.se för att få information om hur ni kan få tillgång till föreställningsprogram.

Om din klass är ovan vid att se opera kan ni prata om de olika yrkesgrupper som finns på Kungliga Operan, exempelvis solister, Kungliga hovkapellet, Kungliga operans kör, regissör, maskör, kostymör, scenograf, rekvisitör, koreograf, ljud/ljusdesigner, ljud/ljustekniker, scentekniker, kommunikatör, producent, konstnärlig ledare osv.

Prata gärna också om Kungliga Operan som plats och opera som konstform. Utgå från texterna nedan och läs vidare på Operans webbplats och fördjupa er gärna genom att själva göra lite egna efterforskningar.

KUNGLIGA OPERAN

Kungliga Operan i Stockholm är Sveriges nationalscen för opera och balett. Kungliga Operan är belägen i Kungsträdgården och här har den legat sedan 1782 när Gustav III regerade i Sverige. Dagens Operahuset stod färdigt 1898. I operahuset och dess verkstäder arbetar över hundra yrkesgrupper tillsammans för att skapa de opera- och balettföreställningar som finns på repertoaren. Nästan varje kväll i veckan kan salongen fyllas med över 1000 åskådare, och under ett år spelas runt 20 olika verk.

Läs mer om Kungliga Operans historia webbplats:

<https://www.operan.se/om-operan/historik/>

OPERA

Opera uppstod under renässansen och är en form av musikteater. Som operasångare behöver du ha en röst som är stark och tränad så att den hörs ut i salongen och över hela orkestern. Operasångare har inga mikrofoner så för att sången ska nå ut i salongen är röstens styrka central men också att själva scenrummet har en bra akustik.

Läs mer om opera på Kungliga Operans webbplats:

<https://www.operan.se/upptack/om-opera/>

TANKEKARTA

Gör en gemensam tankekarta med elevernas förväntningar inför opera-föreställningen. Rita upp tankekartan på exempelvis ett stort papper, post-it, whiteboardtavla, smartboard eller liknande. Tankekarta behöver inte ha någon särskild form, det viktiga är att ni får ett kollage över era gemensamma funderingar. Gå gärna igenom och diskutera er tankekarta tillsammans innan ni ser föreställningen. Det är bra att sätta ord på sina förväntningar genom att dela den med andra. Hur ni presenterar det spelar mindre roll, men spara ner tankekartan så att ni kan gå tillbaka till den vid ett senare tillfälle.

EFTER FÖRESTÄLLNINGEN

MINNESRUNDA

Låt eleverna återge varsitt minne från opera-föreställningen. Det kan vara det första som de kommer att tänka på, något som de tyckte var väldigt bra eller något som de reagerat negativt på. Det kan handla om föreställningens handling eller dess iscensättning. Om ni har sett föreställningen på plats på Kungliga Operan kan ni också återge minnen från Operahuset och miljön ni vistats i. Har ni sett föreställningen på Operan Play kan minnena handla om upplevelsen att se opera digitalt. Genom en minnesrunda har ni möjlighet att ta del av varandras upplevelser och hjälpa varandra att komma ihåg det ni sett. Du som lärare får också inblick i vad eleverna har valt att fokusera på och hur de tagit emot opera-föreställningen.

LÄNKA SAMMAN ERA MINNEN TILL EN HELHET

När alla elever fått berätta varsitt minne kan ni göra om övningen och fokusera på enbart handlingen. Föreställ er en osynlig tidslinje som går från ena sidan klassrummet till den andra. Er uppgift är att fylla tidslinjen med föreställningens scener. Låt eleverna återge en händelse från föreställningen och sedan ställa sig på linjen i den ordning som händelsen spelades upp. När alla står på linjen kan ni återigen berätta era minnen men nu i den ordning som de utspelade sig.

FÖRDJUPA ÖVNINGEN

Medan eleverna står kvar på tidslinjen kan ni gemensamt prata om hur scenografin, kostymerna, ljuset och ljudet förändrades under föreställningens gång. Eleverna har i nuläget varsin scen att ansvara för. Låt de berätta hur det såg ut och lät i scenrummet då den scenen utspelade sig. Hur upplevde de musiken, vilka känslor väckte den? Vad var det viktigaste i librettot (texten)?

ÅTERGÅ TILL ER TANKEKARTA

När ni pratat om *Löftet* utifrån dess innehåll och form kan ni ta fram er tankekarta. Hur väl stämde era förväntningar? Var något annorlunda? Var det något som överraskade er?

ARBETA MED FÖRESTÄLLNINGENS TEMATIK

Löftet är en verklighetsbaserad opera om Ava som skiljs från sin man Teo i ett koncentrationsläger under andra världskriget. I föreställningen får vi följa Ava genom hopp och förtvivlan, verklighet och dröm när hon vid krigets slut försöker hitta och återförenas med sin make.

Susanne Marko som skrivit föreställningens libretto har inspirerats av sin egen familjehistoria och det hennes föräldrar var med om under kriget. Förutom Ava och Teo återges andra människooöden från kriget genom »de överlevandes kör« och »de dödas kör«.

I följande övning återfinns utdrag från »de överlevandes kör« och »de dödas kör«. Låt eleverna diskutera textutdragen i en roterande samlingsövning där de får reflektera fritt och samtidigt förhålla sig till sina klasskamraters tolkningar.

1. Förbered fem till sex bord och välj ett textutdrag till varje bord. Förutom att ett textutdrag behöver finnas på varje bord se till att det också finnas tomma papper som eleverna kan skriva på.
2. Dela upp klassen i mindre grupper max sex personer i varje grupp och låt grupperna sätta sig vid varsitt bord. Eleverna ska läsa textutdragen och diskutera dem i relation till föreställningen och dess tematik. Be eleverna skriva ner sina diskussioner, gärna i punktform.
3. Efter cirka 10–15 minuter får varje grupp gå till ett nytt bord. De får nu ett nytt textutdrag att prata om. Till detta textutdrag har de även anteckningarna från den grupp som satt vid bordet före dem. Kanske inspirerar detta till fördjupande diskussion eller så tolkar de textutsnittet olika.
4. När alla grupper suttit vid varje bord bör ni ha en gemensam diskussion. Hur denna diskussion ser ut väljer ni själva. Antingen kan ni diskutera textutdragen i helklass. Eller så kan ni diskutera processen och vad som händer när man tar del av tidigare gruppers diskussioner och hur det kan bidra till fördjupande kunskaper av sina egna tankar. Hur kan mina tankar bidra med något för någon annan?

UTDRAG 1
DE ÖVERLEVANDES KÖR

Ingen vill höra
Dödens tystnad
Inget att leva för
Tomheten förtär oss
Ingen att leva för

Ingen vill höra
oåterkalleligt
oupphörligt
Tomheten förtär oss
Ingen att leva för

Ingen vill höra
nätter är fasa
dagar är nätter
Tomheten förtär oss
Ingen att leva för

Finns i denna världen
Någon kärlek kvar?

UTDRAG 2
DE DÖDAS KÖR

Ett år
Hundra år
Tiden - ett ögonblick
Tiden - en oändlighet
Endast döden
Är
Evig.

UTDRAG 3
DE DÖDAS KÖR

Vi finns.
Vi lever i era minnen.
Glöm oss inte.
Våra vittnen är blossande stjärnor

UTDRAG 4
DE ÖVERLEVANDES KÖR

Skulden
skulden
skulden
För alltid ska vi bära skulden.
Varför fick just vi leva?
För alltid ska vi bära skulden.
Vad är våra liv nu värda?
Varför fick just vi leva?

Skulden
skulden
skulden

UTDRAG 5
DE ÖVERLEVANDES KÖR

Finns inte tårar nog.
Att gråta.
Tårefloder.
Tårchav.
Ogråtna.

Vart ska tårarna rinna?
Tårefloder
Tårchav
är bottenlösa.

Ögonen kan inte gråta.
själen kan inte fylla
Det bottenlösa
Vår sorg är bottenlös
ogråtbar.

UTDRAG 6
DE ÖVERLEVANDES OCH DE DÖDAS KÖR

Tiden är en bottenlös brunn
luta dej ner och grip efter ämbaret
drick det iskalla vattnet
lyssna på
sången ur brunnen:

”Vi människor kommer alla
ur samma bottenlösa brunn
Våra liv är droppar i samma ström
av obesvarade frågor.

Sagorna
sägnerna.
sångerna
är vårt skydd
mot fasan

inför det ofattbara.”

Tiden är en bottenlös brunn.
Vattnet evigt detsamma.
I varje droppe
ryms hela havet.
I varje människa
- hela mänskligheten.

OMVÄRLDSANALYS

– *Konflikter i världen idag*

Just nu pågår det flera konflikter i världen. Folk är på flykt, familjer splittras och människor förtrycks. Följande övning kan göras i helklass eller så delar du in klassen i mindre grupper.

Identifiera några av de konflikter som just nu pågår i världen och samla in material om dessa. Låt eleverna fundera på hur de tror dessa konflikter kommer att återberättas och beskrivas i framtiden. I år 2022 är det 77 år sedan andra världskriget tog slut, som förslag kan ni ha ett framtidsperspektiv på 77 år. Året är då 2099. Låt eleverna först själva skriva/rita sina tankar och diskutera sedan i mindre grupper eller helklass.

Ta hjälp av följande frågor i reflektionerna och fyll på med era egna och fördjupa samtalen:

- Vad tror ni kommer att återberättas?
- Vilka var en del av konflikten?
- Vad är viktigt att minnas?
- Vad tror ni kommer att glömmas bort?
- Hur påverkar dagens digitala samhälle insamlingen av minnen och vittnesmål? Finns det något som förenklar eller försvårar insamling av minnen och vittnesmål?

Under år 2021–2022 har Forum för levande historia fått i uppdrag av regeringen att samla in minnen och vittnesmål som ska ingå i samlingarna vid det blivande museet Sveriges museum om förintelsen. Ställ frågan till eleverna: Vilket föremål skulle ni önska togs till vara för att minnas vår samtid och konflikten som ni analyserat?

FÖRESTÄLLNINGENS ISCENSÄTTNING

För att få en fördjupande diskussion om föreställningens handling och tematik kan det vara intressant att diskutera iscensättningen.

Vilken funktion har ljuset, musiken, scenrummet, rekvisitan, kostymerna, masken och koreografin för gestaltningen?

Välj ett eller flera nedslag, utgå från frågorna nedan eller hitta på egna. Samtala i helklass eller dela in eleverna i mindre grupper. Detta är ingen lätt uppgift men försök resonera utifrån hur ni uppfattar och tolkar det. Det kan vara bra att påminna eleverna om att allt i en föreställning finns där av en anledning. Ingenting är slump. Det kan få eleverna att tänka mer kreativt.

SCENOGRAFI, LJUS, REKVISITA

- Hur såg scenrummet ut? Vilka olika spelplatser fanns i föreställningen? Vad gestaltade dem och hur förändrades scenrummet under föreställningens gång?
- Vilken rekvisita fanns i scenrummet? Hur användes den? I denna produktion är rekvisitan väldigt sparsmakad. Varför har man valt att göra så?
- Hur såg ljussättningen ut? Förändrades den under föreställningens gång? Vilka färger användes i ljussättningen? Vad fick ljuset för funktion för handlingen?

Som en del av scenografin finns det en stor projektionsskärm som visar en svartvit film under föreställningen. Den har en stor och central plats i föreställningen. Vad syns i filmen? Är den i samstämmighet med handlingen eller är den i disharmoni med den? Och i så fall varför? *För inspiration till diskussionerna se bilderna på nästa sida.*

KOSTYM, MASK OCH PERUK

- Hur ser kostymerna ut? Vilken färgskala har de? Går de att sätta i en tidperiod som speglar när historien utspelar sig? Vad symboliserar kostymerna?
- Hur ser mask och peruk ut? Är det verklighetstroget?
- Osv...

RÖRELSER, KOREOGRAFI

- Hur arbetade sångarna med kroppen?
- Hade de personbundna rörelser, specifika för varje karaktär?
- I föreställningen finns två körer; de överlevandes kör och de dödas kör. Prata om deras rörelser, förflyttningar och hur deras koreografi ser ut.

OPERAN XTRA

I samband med att Löftet spelas på Operan och Operan play kommer ett antal samtal med externa gäster att äga rum i Operahuset för att sätta extra fokus på minnet av Förintelsen.

Bland annat kommer upphovspersonerna Mats Larsson Gothe och Susanne Marko intervjuas. Ta gärna del av detta inspelade samtal för att få en fördjupad bild av hur föreställningen arbetats fram. Förutom denna intervju kommer det också arrangeras panelsamtal med anknytning till föreställningen och dess tema. För mer information se Kungliga Operas webbplats.

LÄR ER MER

Operan LÖFTET – en utgångspunkt för att arbeta med Förintelsen

Låt Operan Löftet vara utgångspunkt för att arbeta vidare med Förintelsen.

Att arbeta med Förintelsen kan göras på många sätt och ingår redan i ert undervisningsuppdrag. Löftet utgår från en personlig berättelse men kan ligga till grund för att prata om demokrati, diktatur, folkmord, historiebruk, källkritik osv. Forum för levande historia är en myndighet under Kulturdepartementet. Deras uppdrag är att med utgångspunkt i Förintelsen arbeta med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter. Besök gärna deras webbplats www.levandehistoria.se för fördjupande material och lektionsövningar.

LÖFTET

Konstnärligt team & medverkande

MEDVERKANDE

AVA *Hanna Husáhr*

ROSA *Agnes Auer*

TEO *Karl–Magnus Fredriksson*

GUSTAV *Niklas Björling Rygert*

MARIA *Susann Végh*

FRITZ *Kristian Flor*

JOSEF *Clifford Lewis*

DAVID *Jesper Taube*

ELISABETH *Karolina Blixt*

TEAM

MUSIK *Mats Larsson Gothe*

TEXT *Susanne Marko*

DIRIGENT *Alan Gilbert*

REGI *Stefan Larsson*

SCENOGRAFI *Sven Haraldsson*

KOSTYM/MASK *Nina Sandström*

LJUS *Torben Lendorph*

FILMFOTO *Andrea Grettve*

DRAMATURG *Katarina Aronsson*

KUNGLIGA HOVKAPELLET

KUNGLIGA OPERANS KÖR

SPRÅK *Framförs på svenska med svenska undertexter*

SPELTID *ca 2 timmar och 30 minuter inklusive paus*